

Δράση: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας
Υποδράση: Ενδοσχολική Επιμόρφωση, Επιστ.υπεύθυνη: Μαρία Λιακοπούλου

Μεθόδευση και μέσα διδασκαλίας στο πολυπολιτισμικό σχολείο

Περιλήψεις

14, 15 & 16 Ιουνίου 2011

ΓΕΛ Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ευόσμου

Διαφοροποίηση της διδασκαλίας σε μικτές τάξεις
(Δημοτικό Σχολείο)
Μαρία Ευσταθίου, Φιλολόγος, Διδάκτωρ Παιδαγωγικής
mefstath@edlit.auth.gr

Την τελευταία δεκαετία η πληθυσμιακή σύνθεση του μαθητικού δυναμικού έχει μεταβληθεί στο ελληνικό σχολείο δημιουργώντας νέα δεδομένα στη σχολική πραγματικότητα. Η πολυπολιτισμική σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού και η συνεκπαίδευση παιδιών που είναι φορείς ενός διαφορετικού πολιτισμικού και γλωσσικού εργαλείου διαμορφώνουν μια «άλλη» πραγματικότητα, προσφέροντας ευκαιρίες για εμπλουτισμό της μαθησιακής διαδικασίας. Ωστόσο, η ανομοιογένεια που χαρακτηρίζει το σύγχρονο πολυπολιτισμικό σχολείο δυσκολεύει το έργο του εκπαιδευτικού και δυσχεραίνει την προαγωγή της μάθησης. Ο εκπαιδευτικός καλείται να προσαρμόσει τη διδασκαλία στις μαθησιακές δυνατότητες του κάθε μαθητή και να υποβοηθήσει την ανάπτυξη όλων των μαθητών, ώστε να εκπληρώσει το αίτημα για ισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών. Στο πλαίσιο αυτό καθίσταται αναγκαία η αξιοποίηση εναλλακτικών σχημάτων μέσα στην τάξη, η ανάληψη ευθυνών από τον εκπαιδευτικό και η ανακάλυψη τρόπων υλοποίησης των αρχών της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Οι νέες ορίζουσες της εκπαιδευτικής πραγματικότητας θέτουν ως κυρίαρχη απαίτηση τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας.

Ο όρος *διαφοροποίηση της διδασκαλίας* αναφέρεται στο σύνολο των διδακτικών μέτρων και πρακτικών που υιοθετεί ο εκπαιδευτικός, προκειμένου να προσαρμόσει τη διδασκαλία στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών (μαθησιακές δυνατότητες, ενδιαφέροντα, κλίσεις, κίνητρα μάθησης κ.ά.). Η διαφοροποίηση της διδασκαλίας διακρίνεται σε *εξωτερική*, με κριτήρια τα ενδιαφέροντα και τις επιδόσεις των μαθητών, και σε *εσωτερική*, με βάση τις ενέργειες προσαρμογής της διδασκαλίας που κάνει ο ίδιος ο εκπαιδευτικός. Η συνηθέστερη μορφή εσωτερικής διαφοροποίησης της διδασκαλίας αφορά τη διαφοροποίηση των διδακτικών-μαθησιακών στόχων σε συνδυασμό με τη διαφοροποίηση των περιεχομένων διδασκαλίας. Με την υποστήριξη των νέων τεχνολογιών η εσωτερική διαφοροποίηση της διδασκαλίας μπορεί να πάρει μια πιο εξειδικευμένη μορφή και να προσαρμοστεί στις ανάγκες του κάθε μαθητή χωριστά (εξατομικευμένη-προγραμματισμένη διδασκαλία).

Ο εκπαιδευτικός που αποφασίζει να εφαρμόσει εσωτερική διαφοροποίηση της διδασκαλίας είναι ανάγκη να γνωρίζει καλά τις μαθησιακές δυνατότητες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών του, να έχει υπόψη του τους κινδύνους στιγματισμού-περιθωριοποίησης μαθητών με χαμηλές μαθησιακές δυνατότητες, να μην περιορίζει τις δυνατότητες μόρφωσης κάποιων άλλων μαθητών και να προετοιμάζει συστηματικά τη μεθόδευση της διδασκαλίας. Αναγκαία προϋπόθεση για την εφαρμογή της διαφοροποίησης της διδασκαλίας είναι η δημιουργία ενός πλαισίου μαθητοκεντρικής εργασίας στη σχολική τάξη και η αξιοποίηση μορφών όπως η ομαδική εργασία, η μέθοδος project, η διαθεματική προσέγγιση, το παιχνίδι ρόλων, η προσομοίωση, η βιωματική μάθηση κ.ά.

Η διαφοροποίηση της διδασκαλίας «διαφοροποιεί» το ρόλο του εκπαιδευτικού μέσα στην τάξη και προσανατολίζει σε ένα «ανοιχτό» μάθημα με χαρακτηριστικά:

α) Την καλλιέργεια κριτικής ικανότητας, μέσα από την αυτενέργεια και την προσωπική ενασχόληση των μαθητών με ζητήματα που άπτονται των ενδιαφερόντων και των ανησυχιών τους.

β) Την έμφαση στο σεβασμό της ετερότητας με την προώθηση : της γλωσσομάθειας, της μελέτης διαφορετικών πολιτισμών, της αντίληψης ότι ο σύγχρονος μαθητής είναι φορέας τόσο της εθνικής όσο και μιας υπερεθνικής ταυτότητας, του διαπολιτισμικού διαλόγου και της ανοχής του «άλλου».

γ) Την έμφαση στη διαθεματική – ολιστική προσέγγιση των θεμάτων προς διερεύνηση, στην προώθηση του κατευθυνόμενου διαλόγου και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων.

Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να αξιοποιήσει τη λογική της διαφοροποίησης της διδασκαλίας και τους στόχους της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο σχεδιασμό της διδασκαλίας και στην οργάνωση μαθησιακών δραστηριοτήτων, οι οποίες λειτουργούν προς όφελος όλων των μαθητών που φοιτούν σε μικτές τάξεις. Προτείνει ευέλικτες μεθόδους διαφοροποίησης της διδασκαλίας, εναλλακτικούς τρόπους προσέγγισης της διδασκίας

ύλης, τρόπους που λαμβάνουν υπόψη τους γνωστικούς ορίζοντες όλων των μαθητών. Τέλος, καταθέτει παραδείγματα εφαρμογής από το μάθημα της Ιστορίας, παραδείγματα που ενσωματώνουν την «πολιτισμική περιουσία του άλλου» στη μαθησιακή διαδικασία και καλλιεργούν το διάλογο μεταξύ των πολιτισμών.

Βιβλιογραφία

-Δημητριάδου, Αικ. (2004), «**Διαθεματικές προσεγγίσεις και "κουλτούρα" της διδασκαλίας στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση: η περίπτωση του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών**», *Μακεδόν*, 12, 93-103.

-**Δημητριάδου, Κ. & Ευσταθίου, Μ.** (2008), «Διδακτικές προσεγγίσεις σε μικτές τάξεις». Στο: Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο (γυμνάσιο), Δ. Κ. Μαυροσκούφης (Επιμ.), *Οδηγός Επιμόρφωσης. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Αγωγή*, σσ. 67-85. ΥΠΕΠΘ.

- **Καραβίτη, Τζ., Σακατζής, Δ. & Χατζηδημητρίου, Π.** (2004), «*Το Πορτοκάλι με την Περόνη*». *Υλικό εργασίας. Θεατρικές ασκήσεις και δημιουργικές δραστηριότητες*, Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση.

-**Κοσσυβάκη, Φ.** (1998), *Κριτική επικοινωνιακή διδασκαλία. Κριτική Προσέγγιση της Διδακτικής Πράξης*. Αθήνα: Gutenberg.

-**Κοσσυβάκη, Φ.** (2003), *Εναλλακτική Διδακτική. Προτάσεις για τη μετάβαση από τη Διδακτική του αντικειμένου στη Διδακτική του ενεργού υποκειμένου*. Αθήνα: Gutenberg.

-**Νικολάου, Γ.** (2000), *Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο. Από την «ομοιογένεια» στην πολυπολιτισμικότητα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

-**Νικολάου, Γ.** (2005), *Διαπολιτισμική διδακτική. Το νέο περιβάλλον – Βασικές αρχές*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

-**Πανελλήνιο Δίκτυο** για το Θέατρο στην Εκπαίδευση (www.TheatroEdu.gr, πρόσβ. 25.12.2007)

-**Χρυσafiίδης, Κ.** (1994), *Βιωματική-επικοινωνιακή διδασκαλία: η μέθοδος project*. Αθήνα: Gutenberg.

-**De Vecchi, G.** (2003), *Διδάσκοντας μαζί, μαθαίνοντας μαζί*. Μτφρ. Ι. Καλογνώμης. Αθήνα: Σαββάλας.

Διαφοροποίηση της διδασκαλίας στο μάθημα της Ιστορίας
Παραδείγματα εφαρμογής

Η Ιστορία στη Γ' δημοτικού

- Μύθοι για τη δημιουργία του κόσμου στον Ελληνικό και σε άλλους πολιτισμούς (σελ. 7 κ.ε.)
- Θεοί, ημίθεοι και ήρωες εδώ και αλλού (σελ. 11 κ.ε.)
- Το θέμα του τρωικού πολέμου στους άλλους (σελ. 57 κ.ε.)
- Οι τόποι και οι άνθρωποι γύρω από τον Εύξεινο Πόντο και τη Μεσόγειο (σελ. 65, 81 κ.ε.)
- Εργαλεία και έργα τέχνης της λίθινης εποχής από διάφορους τόπους (σελ. 97 κ.ε.)
- Θρησκεία, γραφή και καθημερινή ζωή εδώ και αλλού (σελ.115 κ.ε.)

Η Ιστορία στη Δ' δημοτικού

- Μετακινήσεις λαών-πληθυσμών στην Ελλάδα και αλλού (σελ.6 κ.ε.)
- Ελληνικές αποικίες σε άλλους τόπους – τότε και τώρα (σελ.9 κ.ε.)
- Καλλιέργεια επιστημών και τέχνης στην Ελλάδα και αλλού (σελ. 14)
- Η καθημερινή ζωή και εκπαίδευση των παιδιών στην Ελλάδα και αλλού (σελ.35 κ.ε.)
- Η Ελλάδα και το Περσικό κράτος τότε και τώρα (σελ.46 κ.ε.)
- Οπλισμός και στρατιωτικό ένδυμα στα παλιά χρόνια στην Ελλάδα και αλλού (σελ. 46 κ.ε.)
- Παραδείγματα ηγετών και φίλων σαν τον Πελοπίδα και τον Επαμεινώνδα σε άλλους τόπους (σελ.91 κ.ε.)
- Οι επαφές των αρχαίων Μακεδόνων με άλλους λαούς και τόπους (σελ.95 κ.ε.)
- Το Ρωμαϊκό Κράτος και τα απομεινάρια της παρουσίας του στην Ελλάδα και αλλού (σελ.118 κ.ε.)
- Η ιστορία της οικογένειας και του τόπου μου (σελ. 137 κ.ε.)

Η Ιστορία στην Ε' δημοτικού

- Η ρωμαϊκή αυτοκρατορία και άλλες υπερδυνάμεις του αρχαίου κόσμου (σελ. 14 κ.ε.)
- Πόλεις-Πρωτεύουσες με στρατηγική σημασία (σελ. 23 κ.ε.)
- Η διάδοση του χριστιανισμού στον κόσμο (σελ. 29 κ.ε.)
- «Μια μέρα στον ιππόδρομο» (σελ. 34 κ.ε.)
- Παραδείγματα έργων τέχνης παγκόσμιας κληρονομιάς (σελ. 47 κ.ε.)
- Οι βυζαντινοί και οι γείτονες λαοί (σελ.53 κ.ε.)
- Τραγούδια, θρύλοι και παραδόσεις για φύλακες συνόρων-ακρίτες στην Ελλάδα και αλλού (σελ.61 κ.ε.)
- Η καθημερινή ζωή στην ύπαιθρο τότε-τώρα, εδώ-αλλού (σελ. 80 κ.ε.)
- Η Θεσσαλονίκη και οι άνθρωποί της (σελ. 98 κ.ε.)
- Η άλωση της Πόλης στην ελληνική & ξένη λογοτεχνία (σελ.112 κ.ε.)
- Η Κύπρος από τα βυζαντινά χρόνια μέχρι σήμερα (σελ.115 κ.ε.)
- Οι γυναίκες στη βυζαντινή περίοδο σε διάφορες περιοχές της αυτοκρατορίας (σελ. 120 κ.ε.)
- Δείγματα της βυζαντινής τέχνης σε διάφορους τόπους (σελ.123 κ.ε.)

Η Ιστορία στη ΣΤ' δημοτικού

- Τυπογραφία και βιβλία. Η αξία των βιβλίων τότε και τώρα. Ξεχωριστά βιβλία για τους Έλληνες και τους άλλους (σελ. 3 κ.ε.)
- «Συμμετείχαν πρόγονοι από τον τόπο μου στις ανακαλύψεις;» (σελ.7)
- Ιστορίες και μαρτυρίες για ασθένειες-επιδημίες στον τόπο μου τα παλιότερα χρόνια (σελ. 9 κ.ε.)

- Άνθρωποι του τόπου μου που πρόσφεραν στο χώρο της επιστήμης ή σε επιστημονικές ανακαλύψεις (σελ.9 κ.ε.)
- Οι αρχές του Διαφωτισμού και η επίδρασή τους στην πολιτική ζωή της χώρας μου (σελ.10 κ.ε.)
- Γαλλική Επανάσταση, Ρωσική Επανάσταση, Επανάσταση του 1821: παράλληλοι δρόμοι; (σελ.11 κ.ε.)
- «Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη»: Προβάλλονται σήμερα βασικές θέσεις στον τόπο μου & πώς; (σελ.12)
- Οι συνθήκες ζωής των ανθρώπων κάτω από ξένη κυριαρχία παλιότερα και σήμερα (σελ.15 κ.ε.)
- Ελληνικές κοινότητες στο εξωτερικό παλιότερα και σήμερα. Άλλες κοινότητες στην Ελλάδα σήμερα (σελ. 19 κ.ε.)
- Σύγχρονα επαγγέλματα και χώροι εργασίας στην Ελλάδα και αλλού. Μοιάζουν; Σε τι; (σελ.20 κ.ε.)
- Η εκπαίδευση των παιδιών σήμερα στην Ελλάδα και αλλού (σελ.22)
- Μορφές αντίστασης των ανθρώπων (επαναστάσεις-κινήματα) εδώ και αλλού (σελ.32 κ.ε.)
- Η οικονομία τον 20^ο αι. με αριθμούς στην Ελλάδα & αλλού (σελ.79)
- Ο ελληνισμός της Μ.Ασίας από το 10^ο αι. π.Χ. μέχρι τη σύγχρονη εποχή και οι σχέσεις του με τους άλλους (σελ.102 κ.ε.)
- Οι πρόσφυγες του 1922 & οι σύγχρονοι μετανάστες (σελ.105 κ.ε.)
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ένταξη της χώρας μου σ'αυτή (σελ.125)
- «Σας παρουσιάζω τη συλλογή μου»(γραμματόσημα, νομίσματα κ.ά.).